

FEDERÁLNÍ ÚŘAD
PRO VYNÁLEZY

POPIS VYNÁLEZU

K AUTORSKÉMU OSVĚDČENÍ

273 876

(21) PV 787-89.L
(22) Přihlášeno 06 02 89

(11)

(13) B1

(51) Int. Cl.⁵
C 07 C 21/19

(40) Zveřejněno 14 08 90
(45) Vydáno 04 05 92

(75) Autor vynálezu

HÁJEK MILAN ing.CSc.,
ČERMÁK JAN ing.DrSc., PRAHA,
ŠILHAVÝ PŘEMYSL ing.,
NOVÁK MIROSLAV doc.ing.CSc., ŘÍČANY,
ŠPIRKOVÁ BOŽENA ing., PRAHA

(54)

Způsob přípravy 1,1-dichlor-4-metyl-1,3-
-pentadienu

(57)

Způsob přípravy 1,1-dichlor-4-metyl-
-1,3-pentadienu dehydrochlorací 1,1,1,3-
-tetrachlor-4-methylpentanu v prostředí N,N-
-dimethylformamidu při teplotě 130 až 160 °C
za případné katalýzy chloridem lithným. 1,1-
-Dichlor-4-metyl-1,3-pentadien je důležitým
meziproduktem pro výrobu kyseliny permethri-
nové a od ní odvozených syntetických pyre-
throidů, které jsou vysoce účinnými insekti-
cidy.

Vynález se týká způsobu přípravy 1,1-dichlor-4-methyl-1,3-pentadienu dehydrochlorací 1,1,1,3-tetrachlor-4-methylpentanu.

1,1-Dichlor-4-metyl-1,3-pentadien je důležitým meziproduktem při výrobě insekticidně účinných látek nazývaných syntetické pyrethroidy jako jsou například permethrin a cypermethrin. Tento dien se obvykle vyrábí kondenzací chloralu s isobutylenem čtyřstupňovým postupem zahrnujícím také acetylaci, dehydrochloraci a isomeraci (Coll. Czech. Chem. Commun. 24, 2230 /1959/). Tento vícestupňový postup je však nákladný a je doprovázen značným množstvím odpadů.

Shora uvedený dien lze také připravit jednodušším způsobem, při kterém se provede adice tetrachlormetanu na 3-metyl-1-buten za vzniku 1,1,1,3-tetrachlor-4-methylpentanu, který dehydrochlorací v kapalně fázi poskytne 1,1-dichlor-4-metyl-1,3-pentadien. Jako dehydrochlorační činidla byly použity báze jako jsou aminy (NSR pat. přihl. č. 2 624 340 /1976/) nebo hydroxidy alkalických kovů v nevodném prostředí (USA pat. č. 4 070 404 /1978/). Dehydrochlorační reakci 1,1,1,3-tetrachlor-4-methylpentanu lze provést také katalyticky s použitím Lewisových kyselin jako jsou chlorid ciničitý (NSR pat. přihl. č. 2 751 435 /1978/) nebo lépe chlorid zinečnatý (Čs. PV 2815-87). Při kyselé katalyzované dehydrochloraci dochází vždy v jisté míře (cca do 10 %) k polymeraci produktu vlivem silné kyselého prostředí, což snižuje výtěžek produktu. Zmíněnou nevýhodu odstraňuje tento vynález, podle kterého lze obdržet žádaný produkt v kvantitativním výtěžku.

Podstatou vynálezu je způsob přípravy 1,1-dichlor-4-metyl-1,3-pentadienu dehydrochlorací 1,1,1,3-tetrachlor-4-methylpentanu v prostředí N,N-dimethylformamidu (DMF) při teplotě 130 až 160 °C za případné katalýzy chloridem lithným.

Výchozí surovina tj. 1,1,1,3-tetrachlor-4-methylpentan, je snadno dostupná katalytickou reakcí tetrachlormetanu s 3-metyl-1-butenem podle čs. autorského osvědčení č. 257 965, poskytující žádaný produkt téměř v kvantitativním výtěžku. Shora uvedený dien lze takto připravit jednodušejší dvoustupňovým postupem ze snadno dostupných surovin v téměř kvantitativním výtěžku.

Provedení dehydrochlorační reakce je jednoduché, protože probíhá snadno při teplotě varu DMF (153 °C), který je současně rozpouštědlem i dehydrochloračním činidlem reakce a uvolněný chlorovodík je jím vázán v důsledku bazických vlastností DMF. Dehydrochlorační reakci je možné urychlit použitím katalyzátoru jako je například chlorid lithný. Nejvhodnějším způsobem izolace produktu z reakční směsi je destilace s vodní parou.

Uvedené příklady blíže popisují způsob výroby 1,1-dichlor-4-metyl-1,3-pentadienu podle vynálezu, aniž by omezovaly nebo vymezovaly rozsah jeho platnosti.

Příklad 1

Směs 64,9 g (0,29 mol) 1,1,1,3-tetrachlor-4-methylpentanu a 190 g (2,3 mol) N,N-dimethylformamidu se zahřívá za míchání k varu (149 až 152 °C) pod zpětným chladičem po dobu 17 h, kdy veškerý 1,1,1,3-tetrachlor-4-methylpentan zreaguje. Destilací vodní parou se izoluje 42,3 g 1,1-dichlor-4-metyl-1,3-pentadienu o teplotě varu 94 °C/11,7 kPa s výtěžkem 96,6 %.

Příklad 2

Směs 64,9 g (0,29 mol) 1,1,1,3-tetrachlor-4-methylpentanu, 190 g (2,3 mol) N,N-dimethylformamidu a 3,2 g chloridu lithného monohydrátu se zahřívá k varu při 152 až 153 °C po dobu 8,5 h za úplného zreagování 1,1,1,3-tetrachlor-4-methylpentanu. Postupem podle příkladu 1 se izoluje 42,5 g 1,1-dichlor-4-metyl-1,3-pentadienu s výtěžkem 97,1 %.

Příklad 3

Směs 64,9 g (0,29 mol) 1,1,1,3-tetrachlor-4-methylpentanu, 63,6 g (0,87 mol) N,N-dimethylformamidu a 12,7 g chloridu lithného monohydrátu se zahřívá při 130 °C po dobu 43,5 h

a 1 h při 160 °C. Postupem podle příkladu 1 se izoluje 42,8 g 1,1-dichlor-4-metyl-1,3-pentadienu s výtěžkem 97,9 %.

Příklad 4

Směs 6,5 g (0,03 mol) 1,1,1,3-tetrachlor-4-methylpentanu a 44 g (0,6 mol) N,N-dimethylformamidu se zahřívá k varu při 150 až 153 °C po dobu 20 h. Postupem podle příkladu 1 se izoluje 4,1 g 1,1-dichlor-4-metyl-1,3-pentadienu s výtěžkem 93,6 %.

PŘEDMĚT VYNÁLEZU

1. Způsob přípravy 1,1-dichlor-4-metyl-1,3-pentadienu dehydrochlorací 1,1,1,3-tetrachlor-4-methylpentanu, vyznačující se tím, že se dehydrochlorace provede působením N,N-dimethylformamidu popřípadě v přítomnosti chloridu lithného zahříváním reakční směsi při teplotě 130 až 160 °C.
2. Způsob podle bodu 1, vyznačující se tím, že se použije na 1 molární díl 1,1,1,3-tetrachlor-4-methylpentanu 3 až 20 molárních dílů N,N-dimethylformamidu.
3. Způsob podle bodů 1 a 2, vyznačující se tím, že se použije na 1 hmot. díl 1,1,1,3-tetrachlor-4-methylpentanu až 0,20 hmot. dílů chloridu lithného.